ความเห็นต่อร่างพรบน้ำ (2560)

รศ.ดร.สุจริต คูณธนกุลวงศ์

30 มีนาคม 2560

งานเสวนาเรื่อง “พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. .....”

หัวข้อนำเสนอ

- ความเป็นมา
- องค์ประกอบที่ต้องพิจารณาร่วม
- กรอบแนวคิดที่พึงมี
- ความเห็นต่อร่างพรบน้ำ (๒๕๖๐)

ความเป็นมา

พรบ. น้ำ มีการร่างกันหลายฉบับภายใต้แต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

1.1 ยุคก่อนสภาปฏิรูป ต้องการสร้างกลไกการดูแล ตามแผนพัฒนา

1.2 ยุคสภาปฏิรูป รัฐธรรมนูญ ดร บวรศักดิ์ ร่าง พรบ เพิ่มกลไกประชาชน

1.3 ยุคสภาขับเคลื่อน รัฐธรรมนูญ อจ มีชัย กำหนดอำนาจประชาชน มี ปรับปรุงร่างพรบ ทรัพยากรน้ำ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ 20 ปี และ SDG

องค์ประกอบที่ต้องพิจารณาร่วม

- รัฐธรรมนูญ 59
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์น้ำ 12 ปี
- แนวทางแผน 12
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- พรบที่เกี่ยวข้อง
- สรุปข้อเสนอแนะ

รัฐธรรมนูญ (59)

"มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความรวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย"

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

"ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองตอบต่อการบรรลุ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

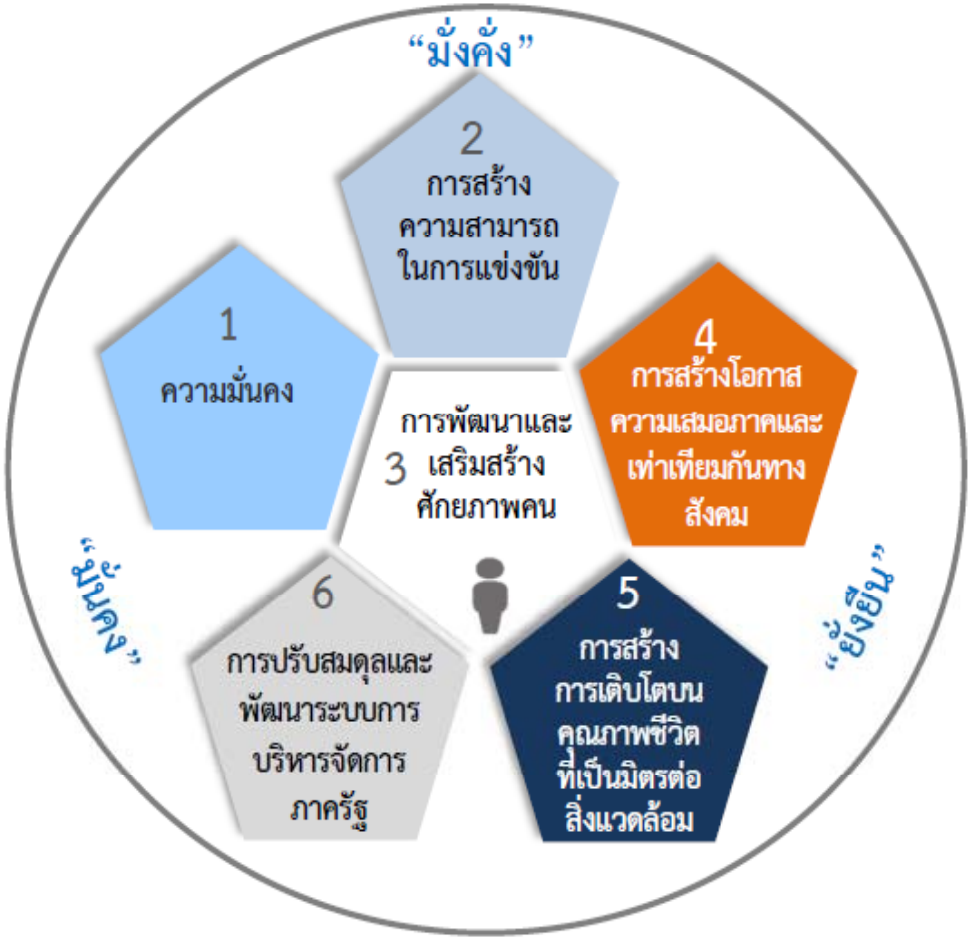

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

5.ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(1) จัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

(2) วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ

(3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(5) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) 241 ตัวชี้วัด (Indicators

SDGs 6 เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

8 เป้าประสงค์ 11 ตัวชี้วัด

6 CLEAN WATER AND SANITATION

Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all

สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้ และมี**การบริหารจัดการน้ำ**และสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
6.1 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ ภายในปี 2573	6.1.1 ร้อยละของประชากรที่ใช้บริการน้ำดื่มที่ได้รับการจัดการอย่างปลอดภัย
6.2 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรม และยุติการขับถ่ายในที่โล่ง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิง และกลุ่มที่อยู่ใต้สถานการณ์ที่เปราะบาง ภายในปี 2573	6.2.1 ร้อยละของประชากรที่ใช้บริการสุขอนามัยได้รับการจัดการอย่างปลอดภัย รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการล้างมือด้วยสบู่และน้ำ
6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำ โดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะ และลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลก ภายในปี 2573	6.3.1 ร้อยละของน้ำเสียได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัย 6.3.2 ร้อยละของแหล่งน้ำ (เช่น มหาสมุทร, ทะเล, ทะเลสาบแม่น้ำ, ธารน้ำ, คลอง หรือ สระน้ำ) ที่มีคุณภาพน้ำโดยรอบที่ดี

SDGs 6 เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

8 เป้าประสงค์ 11 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
6.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุก ภาคส่วนและสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำ ภายในปี 2573	6.4.1 การเปลี่ยนแปลงของการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงเวลาที่ผ่านมา
	6.4.2 ระดับความตึงเครียดด้านน้ำ: สัดส่วนการใช้น้ำจืดต่อปริมาณน้ำจืดที่มีทั้งหมด
6.5 ดำเนินการบริหารจัดการน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสมภายในปี 2573	6.5.1 ระดับการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ
	6.5.2 สัดส่วนของพื้นที่ลุ่มน้ำที่ข้ามเขตแดนมีการจัดการดำเนินงานเพื่อความร่วมมือด้านน้ำ
6.6 ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ รวมถึงภูเขาป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำ และทะเลสาบ ภายในปี 2563	6.6.1 ร้อยละการเปลี่ยนแปลงในบริบทของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำทุกระยะเวลา

SDGs 6 เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

8 เป้าประสงค์ 11 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
6.a ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การขจัดเกลือ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่	6.a.1 จำนวนความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการในด้านที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนบูรณาการ การใช้จ่ายของรัฐบาล
6.b สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำและสุขอนามัย	6.b.1 ร้อยละของหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งและวางนโยบายปฏิบัติการ และกระบวนการปฏิบัติดำเนินงานเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านการจัดการน้ำและสุขอนามัย

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก/ร่วม และสนับสนุน SDGs

6 CLEAN WATER AND SANITATION

สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้ และมีการบริหารจัดการน้ำและสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน

ทส. กษ. มท.

สธ. อก. วท. (สสนก.)
สกว. สสช.

6 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

6 การบริหารจัดการ

5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำและป้องกันการพังทลายของดิน

4 การจัดการคุณภาพน้ำ

น้ำเสีย น้ำเค็ม

3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

2 สร้างความมั่นคงน้ำภาคการผลิต

(เกษตร/อุตสาหกรรม)

1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

ทิศทางการบริหารจัดการน้ำของประเทศ

ก่อน พค 57	57-59	60	61-64	65-69	70-74	75-79	ผลสัมฤทธิ์
1 ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค							
หมู่บ้านไม่มีประปา *7,490 หมู่บ้าน*	มีประปา 100% ของประเทศ		•เพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้าน •พัฒนาระบบประปาเมือง/พื้นที่พิเศษ/ชุมชน/โรงเรียน				ทุกหมู่บ้าน พื้นที่เมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ได้รับการพัฒนาระบบประปา มีน้ำประปาใช้ภายในปี 2560 และน้ำประปาได้มาตรฐานภายในปี 2575
	5,583 หมู่บ้าน	1,907 หมู่บ้าน	----------พัฒนาคุณภาพน้ำประปาให้ได้มาตรฐาน WHO----------				
2 ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)							
พื้นที่เกษตรชลประทาน 30.22 ล้านไร่	พื้นที่เกษตรชลประทานเพิ่ม 1.11 ล้านไร่	พื้นที่เกษตรชลประทานเพิ่ม 0.57 ล้านไร่	พื้นที่เกษตรชลประทานเพิ่ม 4.87 ล้านไร่	พื้นที่เกษตรชลประทานเพิ่ม 2.14 ล้านไร่	พื้นที่เกษตรชลประทานเพิ่ม 10 ล้านไร่		พื้นที่เกษตรชลประทานเพิ่ม 18.7 ล้านไร่
	----------เพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำและระบบชลประทานเดิม ให้ประหยัดน้ำได้ร้อยละ 10----------						แหล่งน้ำในเขตชลประทาน 4,800 ล้าน ลบ.ม. แหล่งน้ำนอกเขตชลประทาน 3,033 ล้าน ลบ.ม. พัฒนาน้ำบาดาลเพิ่มขึ้น 372 ล้าน ลบ.ม. รวมปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น 8,205 ล้าน ลบ.ม.
	พัฒนาแหล่งน้ำ ในเขต ชป. 756 MCM นอก ชป. 1,319 MCM น้ำบาดาล 150 MCM	พัฒนาแหล่งน้ำ ในเขต ชป. 530 MCM นอก ชป. 602 MCM น้ำบาดาล 77 MCM	พัฒนาแหล่งน้ำ ในเขต ชป. 2,420 MCM นอก ชป. 926 MCM น้ำบาดาล 138 MCM	พัฒนาแหล่งน้ำ ในเขต ชป. 1,094 MCM นอก ชป. 186 MCM น้ำบาดาล 7 MCM	พัฒนาการใช้น้ำระหว่างประเทศตามผลการศึกษา (เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ สาละวิน – เจ้าพระยา /ภาคตะวันออก)		เพิ่มน้ำต้นทุนรองรับเศรษฐกิจ 190 ล้าน ลบ.ม. ประหยัดน้ำได้ 1,400 ล้าน ลบ.ม.
3 ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย							
เสี่ยงน้ำท่วมสูง 8 ลุ่มน้ำ 185 ชุมชน	•ปรับปรุงลำน้ำ สายหลัก 230 กม. •ป้องกันน้ำท่วมเมือง 64 แห่ง •ผลการศึกษาระบายน้ำ 5 ลุ่มน้ำ •ปรับปรุงผังเมือง 5 แห่ง	•ปรับปรุงลำน้ำสายหลัก 41 กม. •ป้องกันน้ำท่วมเมือง 39 แห่ง •ผลการศึกษาระบายน้ำ 3 ลุ่มน้ำ •ปรับปรุงผังเมือง 3 แห่ง	•ปรับปรุงลำน้ำสายหลัก 494 กม. •ป้องกันน้ำท่วมเมือง 66 แห่ง •เพิ่มประสิทธิภาพระบายน้ำ/ทางระบายน้ำหลาก(คลองอู่ตะเภา/เจ้าพระยา-ท่าจีนระยะที่๑/ยม) •ปรับปรุงผังเมือง 7 แห่ง	•ปรับปรุงลำน้ำสายหลัก 105 กม. •ป้องกันน้ำท่วมเมือง 16 แห่ง •เพิ่มประสิทธิภาพระบาย / ทางระบายน้ำหลากน้ำ (เจ้าพระยา-ท่าจีนระยะที่ ๒/บางปะกง/ปราจีนบุรี)	•บำรุงรักษาลำน้ำสายหลัก . •เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันน้ำท่วมเมือง •เพิ่มประสิทธิภาพระบายน้ำ /ทางระบายน้ำหลาก (ใต้ฝั่งตะวันออก)	•บำรุงรักษาลำน้ำสายหลัก •เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันน้ำท่วมเมือง •เพิ่มประสิทธิภาพระบายน้ำ /ทางระบายน้ำหลาก (ใต้ฝั่งตะวันตก)	ปรับปรุงลำน้ำสายหลัก 870 กม. ป้องกันน้ำท่วมเมือง 185 แห่ง ระบายน้ำดีขึ้น 8 ลุ่มน้ำ ปรับปรุงผังเมือง 15 แห่ง

ทิศทางการบริหารจัดการน้ำของประเทศ (ต่อ)

ก่อน พค 57	57-59	60	61-64	65-69	70-74	75-79	ผลสัมฤทธิ์
4 ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ							
11 แม่น้ำสายหลัก 284 ชุมชน มีคุณภาพน้ำต่ำ	•ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน 21 แห่ง •ลำน้ำสายหลัก 2 ลำน้ำ •ป้องกัน 2 ลุ่มน้ำ	•ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน 15 แห่ง •ลำน้ำสายหลัก 2 ลำน้ำ •ป้องกัน 3 ลุ่มน้ำ	•ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน 122 แห่ง •ลำน้ำสายหลัก 3 ลำน้ำ /คลองใน กทม. •ป้องกัน 4 ลุ่มน้ำ	•ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน 126 แห่ง •ลำน้ำสายหลัก 4 ลำน้ำ /คลองใน กทม. •ป้องกัน 2 ลุ่มน้ำ	เพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย		ทุกลำน้ำมีคุณภาพน้ำระดับพอใช้ขึ้นไป 284 ชุมชนมีระบบบำบัดน้ำเสีย
5 ยุทธศาสตร์อนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน							
ป่าต้นน้ำเสื่อมโทรม 4.77 ล้านไร่ สูญเสียหน้าดิน 9.475 ล้านไร่	• ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 0.17 ล้านไร่ • ป้องกันการสูญเสียหน้าดิน 1.47 ล้านไร่	• ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 0.08 ล้านไร่	• ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 0.92 ล้านไร่	• ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 0.92 ล้านไร่	• ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 1.34 ล้านไร่	• ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 1.35 ล้านไร่	ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ 4.77 ล้านไร่ ป้องกันการสูญเสียหน้าดิน 9.475 ล้านไร่ (ปรับไปเป็นงบพื้นฐานของกรมพัฒนาที่ดิน)
6 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ							
มีการทำงานซ้ำซ้อน ขาดกฎหมาย ไม่มีเอกภาพ	• พรบ. น้ำ	• กฎหมายลูก					• มีกฎหมายน้ำและกฎหมายลูก • มีองค์กรการบริหารจัดการน้ำในทุกระดับ • มีระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
	----------เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ----------						
	----------สนับสนุนองค์กรลุ่มน้ำ ชุมชน และเครือข่าย----------						

แนวทางแผน 12

- สภาพปัญหา
- แนวทางการพัฒนาด้านน้ำในแผน 12
- การจัดการน้ำกับแผนพัฒนาพื้นที่

ปัญหาของการบริหารจัดการน้ำของไทย

1 ความต้องการใช้น้ำมากกว่าปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่

- การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ทำให้ความต้องการน้ำสูงขึ้น
- พื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งน้ำใหม่ๆ มีจำกัด ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์
- โครงการผันน้ำทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการศึกษา
- การเปิดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำมีขั้นตอนการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

2 ภัยแล้งและน้ำท่วมมีความถี่และความรุนแรงเพิ่มขึ้น

- ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบภาวะภัยแล้งรุนแรง ในปี 2537 2542 2545 2548 และ 2552 มูลค่าความเสียหายจากภัยแล้งช่วงปี 2532-2552 รวมประมาณ 13,200 ล้านบาท ส่วนความเสียหายจากอุทกภัยมีมูลค่า 110,516 ล้านบาท ในช่วงเวลาเดียวกัน
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดความผันผวนของปริมาณฝนในแต่ละช่วงเวลาของปี

3 การขาดระบบการกระจายน้ำจากแหล่งเก็บกักน้ำและระบบที่อยู่เดิมมีสภาพทรุดโทรม

- ระบบกระจายน้ำไม่ได้ก่อสร้างในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำทำให้สูญเสียโอกาสในการนำน้ำมาใช้ประโยชน์
- อัตราการสูญเสียน้ำในระบบชลประทานอยู่ที่ประมาณร้อยละ 50 เนื่องจากระบบส่งน้ำส่วนใหญ่มีอายุใช้งานเกินกว่า 30 ปี

ปัญหาของการบริหารจัดการน้ำของไทย (ต่อ)

4 การใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพ

- ผู้ใช้น้ำใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะในเมืองใหญ่
- คน กทม. ใช้น้ำเฉลี่ยต่อวัน 400 ลิตร คิดเป็น 6.7 เท่าของคนชนบท และมากกว่าคนฮ่องกง ซึ่งใช้น้ำเฉลี่ยต่อวันเพียง 122 ลิตร

5 การบริหารจัดการน้ำอุปโภคบริโภคขาดประสิทธิภาพ

- <u>อัตราการสูญเสียน้ำในระบบจ่ายน้ำสูง</u> โดยในปี 2553 การจ่ายน้ำของ กปน. และ กปภ. มีอัตราการสูญเสียฯ คิดเป็นร้อยละ 27.8 และ 26.0 ตามลำดับ
- <u>การบริหารจัดการของ อปท. ขาดประสิทธิภาพ</u> โดยส่วนใหญ่ขาดความพร้อมด้านบุคลากรและด้านเทคนิค ทำให้ไม่ได้มาตรฐานน้ำดื่ม
- การขาดกลไกกำกับดูแลด้านคุณภาพและมาตรฐานน้ำประปาของ อปท.

6 การบริหารจัดการน้ำในระดับชาติขาดเอกภาพ ทั้งด้านกฎหมายและกลไกการดำเนินงาน

- มีหน่วยงานกว่า 30 หน่วยงาน ดูแลด้านน้ำภายใต้กฎหมายที่ต่างกัน เช่น พ.ร.บ. การชลประทานหลวง 2485 / พ.ร.บ. น้ำบาดาล 2520 เป็นต้น และหน่วยงานสามารถเสนอโครงการเข้าสู่การพิจารณาของ ครม. ได้โดยตรง <u>โดยไม่ผ่านการพิจารณาของ กนช. และ คกก. ลุ่มน้ำ</u>
- ขาดกฎหมายที่ทำให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำ

เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวม

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์	คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์
เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม	ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง
เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน	ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้
เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม	ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ
เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันสมัย	มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน
เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค	
เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยง	มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย

แนวทางการบริหารจัดการน้ำ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 1
การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2
การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3
การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4
การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 6
การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาครัฐและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9
การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10
การต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3

การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

"พัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและทั่วถึง เพื่อมุ่งสู่การมีรายได้สูง อย่างมีเสถียรภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน ด้วยนวัตกรรม"

การเสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

- พัฒนาและบำรุงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งจัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องปริมาณน้ำที่หาได้
  - การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งเก็บน้ำ แหล่งน้ำในไร่นา อ่างน้ำขนาดเล็กและขนาดกลางให้กระจายตัวตามศักยภาพของพื้นที่
  - การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำ การผันน้ำให้เพียงพอกับการทำการเกษตร การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตรระดับลุ่มน้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ยุทธศาสตร์ที่ 4

“คืนสมดุลสู่ธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเด็นปัญหาด้านกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2550 มีอำนาจไม่เพียงพอในการสร้างเอกภาพและการผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

- ***มีอำนาจ***หน้าที่เพียงเสนอแนะต่อ ครม. และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ***ไม่มีอำนาจ***ในการกำหนดนโยบายกลั่นกรองแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับน้ำก่อนเสนอ ครม.

คณะกรรมการลุ่มน้ำไม่สามารถเป็นกลไกในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

- ***มีอำนาจ***หน้าที่เพียง**ประสานการจัดทำแผน**และ**ติดตามประเมินผล**ส่วนราชการและ อปท.
- ***ไม่มีอำนาจ***ในการกำกับดูแลหน่วยงาน รวมทั้ง กลั่นกรองแผนงาน/โครงการ และงบประมาณในระดับพื้นที่
- ***ไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วม***เพื่อผลักดันแผนงาน/โครงการในลักษณะ Bottom Up ได้

แนวทางการดำเนินงาน

ปรับปรุงกฎหมายและองค์กร

ผลักดัน/ขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

- จัดการน้ำอุปโภคบริโภค
- ความมั่นคงน้ำเพื่อการผลิต
- จัดการน้ำท่วม/อุทกภัย
- การจัดการคุณภาพน้ำ
- ฟื้นฟูปาต้นน้ำ/ป้องกันการกัดเซาะ
- การบริหารจัดการ

ปรับปรุงโครงสร้าง กนช. เป็น National Water Board

ปรับปรุงระเบียบ สนร. 2550 ให้ กนช. สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นเอกภาพ

จัดทำรายละเอียด (ร่าง) พ.ร.บ. น้ำ พ.ศ. ....

- ❖ดำเนินการตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 20 ม.ค.58
- ❖ประสาน สปช. ในรายละเอียดแต่ละมาตรา
- ❖จัดตั้ง สกนช. และสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิใน กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ

แนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำ

สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

คณะกรรมการลุ่มน้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำ ภายใต้ร่าง พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

คณะกรรมการลุ่มน้ำ

- ให้มีการจัดทำแผนบริหารทรัพยากรในลุ่มน้ำ
- สนับสนุนด้านวิชาการเพื่อใช้ในการกำหนดแผนงาน/โครงการ ตามความต้องการของชุมชน
- สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย และการสร้างกระบวนการประชารัฐ
- ส่งเสริมและรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรน้ำร่วมกับภาคเอกชน
- ติดตามประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ

แนวทางการบูรณาการเชิงพื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำ

สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

คณะกรรมการลุ่มน้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำ ภายใต้ร่าง พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ....

องค์กรผู้ใช้น้ำและชุมชน

เน้นการพัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตประชาชนในการใช้น้ำ เป็นสำคัญ

ภาครัฐ โดย กนช. เป็นพี่เลี้ยงให้กับทั้ง คณะกรรมการลุ่มน้ำ และองค์กรผู้ใช้น้ำ

- กำหนดช่องทางในการนำเสนอแผนงาน/โครงการและสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
- ศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

งานวิจัยที่ผ่านมา

- ข้อสรุปจากงานวิจัย (ปี ๕๘)
- พรบที่เกี่ยวข้องกับพรบน้ำ
- ข้อเสนอแนะ

ทบทวนกฎหมาย และงานวิจัย

- <u>กฎหมาย</u> เน้นตามเขตพื้นที่รับผิดชอบ และอำนาจของหน่วยงานปฏิบัติ

1) <u>การใช้น้ำเพื่อการเกษตร</u> ถูกแบ่งพื้นที่ออกเป็นในเขตและนอกเขตชลประทาน โดยการจัดงบประมาณ และการดูแล พื้นที่และสิ่งก่อสร้าง ถูกแบ่งออกเป็นหน่วยงานราชการ และบางส่วนที่ถ่ายโอนจาก พรบ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 นอกจากนี้ พรบ.จัดรูปและปฏิรูปที่ดินทำให้การกำหนดการใช้ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอีกด้วย
2) <u>การใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม</u> ถูกแบ่งพื้นที่ตามเขตชลประทาน, เขตน้ำบาดาล และเขตนิคมอุตสาหกรรม และการกำหนดอุตวาหกรรมประเภทเหมืองแร่ ตามพรบ.แร่
3) <u>การใช้น้ำเพื่อการผลิตพลังงาน</u> ถูกกำหนดพื้นที่ตาม เขตชลประทาน, เขตการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และเขตพลังงาน
4) <u>การใช้น้ำเพื่อการสาธารณูปโภค</u> ถูกกำหนดตามเขต เทศบาล, สุขาภิบาล, การประปานครหลวงและภูมิภาค, เขตน้ำบาดาล, เขตการปกครอง, เขตแหล่งน้ำลำคลอง, เขตนิคมอุตสาหกรรม และเขตชลประทาน
5) <u>ป้องกันและบรรเทาสาธาณภัย</u> ถูกกำหนดเขตตามการภาระหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางส่วมใหญ่ทั้งประเทศ และพื้นที่ปกครองเป็นภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน่วยงานรัฐประเภทธนาคารและกองทุน รับผิดชอบสงเคราะห์ผู้รับบริการของสถาบันนั้นๆ

สรุปภาพรวมของปัญหา

- ด้านโครงสร้างกฎหมาย

ปัญหา	ผลกระทบ
1.กฎหมายเขตอำนาจและหน้าที่หลายฉบับซ้ำซ้อนกัน หรือ ล้าสมัย	- กระทรวง และกรม ต่างสังกัดออกกฎหมายเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานภายใต้ภาระกิจ มากกว่าจะบูรณาการร่วมกัน ทำให้เกิดการเกี่ยงกันรับผิดชอบ หรือ การทำงานทับซ้อนกัน
2.กฎหมายสาธารณภัยเฉพาะในช่วงเกิดทำให้ไม่ทันต่อเหตุการณ์	- เป็นการเยียวยาสาธาณภัยมากกว่าการป้องกันทำให้เกิดความเสียหายก่อน
3.กฎหมายด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ไม่สามารถพัฒนาโครงการความร่วมมือร่วมกันระหว่างหน่วยงานเนื่องจากต้องแยกชัดเรื่องเขตงบประมาณและความรับผิดชอบ
4.กฎหมายที่ไม่ชัดเจนชัดเจนในการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานในภาระหน้าที่และการตัดสินใจ	- ทำให้ไม่มีเจ้าภาพและเวทีที่เป็นทางการในการทำงาน
5.กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่	- เกิดปัญหาการรุกที่เพื่อการเกษตรกรรม และการไม่มีสิทธิในที่ทำกิน

สรุปภาพรวมของปัญหา

- ด้านเครื่องมือการบริหาร

ปัญหา	ผลกระทบ
1.ข้อมูลที่ใช้ในการทำงานมีหลายแหล่งไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	- ทำให้ใช้ข้อมูลร่วมกันไม่ได้ เมื่อจำเป็นต้องประสานการทำงานร่วมกัน
2.สายการบังคับบัญชามีแต่แนวดิ่งไม่มีแนวราบที่ทำงานระหว่างหน่วยงานแบบบูรณาการ	- เมื่อต้องทำงานข้ามหน่วยงานขาดเวทีและคณะทำงานในการหารือในการทำงานร่วมกัน
3.การทำงานร่วมกันขาดเจ้าภาพในการวางแผน และตัดสินใจ	- ทำให้ไม่มีใครกล้าตัดสินใจหรือรับผิดชอบการตัดสินใจเพราะเกินจากอำนาจหน้าที่
4.ไม่มีงบประมาณสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการ	- ทำให้แม้มีแผนงานร่วมกันแต่การจัดสรรงบประมาณที่ลงมาไม่พร้อมกันทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง
5.หน่วยงานและองค์กรทั้งส่วนกลางและพื้นที่เปลี่ยนแปลงผู้บริหารและสายการบังคับบัญชา ทำให้แผนงานที่วางไว้ถูกเพิกเฉย ระงับหรือยกเลิก	- โครงการหรือแผนที่วางเอาไว้ขาดความต่อเนื่องต้องหยุดชะงักเพื่อทำการศึกษาหรือยกเลิกเพราะเปลี่ยนไปตามนโยบายผู้บังคับบัญชาใหม่
6.การพัฒนาแผนงานหรือโครงการประเภทสิ่งก่อสร้างมากกว่าการพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรน้ำ	- ทำให้จำเป็นต้องเพิ่มโครงการแหล่งน้ำจนเกินความสามารถของทรัพยากรในพื้นที่

สรุปภาพรวมของปัญหา

- ด้านกระบวนการยุติธรรม

ปัญหา	ผลกระทบ
1.การรุกพื้นที่ป่าของประชาชน	- หน่วยงานในพื้นที่ต้องเผชิญแรงกดดันจากพื้นที่ - พื้นที่ทำกินที่ซ้อนทับกับเขตประกาศตามกฎหมายทำให้ชาวบ้านเสียสิทธิในการใช้ประโยชน์ - เป็นช่องทางหาประโยชน์ให้เจ้าหน้าที่ที่ประพฤติมิชอบ - หน่วยงานส่งเสริมไม่สามารถนำงบประมาณไปช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต
2.การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ในพื้นที่ที่กระทบกับพื้นที่เกษตรกรรมและวิถีชีวิตของชุมชน	- เกิดการฟ้องร้องเพื่อรักษาสิทธิในที่ทำกินของประชาชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ - ภาครัฐเสียงบประมาณไปกับโครงการที่ไม่สามารถดำเนินการได้
3.การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายผังเมืองในพื้นที่ชุมชน	- ทำให้ระบบสาธารณูปโภคไม่เพียงพอเกิดปัญหาชุมชนแออัด - พื้นที่เกษตรกรรมถูกเปลี่ยนการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่ชุมชนทำให้เกิดปัญหากับระบบน้ำเพื่อการชลประทานในพื้นที่
4.ความขัดแย้งในช่วงภัยแล้ง	- ไม่มีกระบวนการควบคุมการใช้ทรัพยากน้ำในช่วงขาดแคลนทำให้เกิดการแย่งชิงน้ำ
5.ความขัดแย้งในช่วงน้ำท่วม	- ต่างพื้นที่และหน่วยงานต่างป้องกันความเสียหายของพื้นที่ทำให้การระบายน้ำเป็นไปอย่างลำบาก
6.การปล่อยน้ำเสียของเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และชุมชน	- ทำให้ระบบนิเวศเสียหายเกิดปัญหามลพิษกับพื้นที่ปลายน้ำ

สรุปภาพรวมของปัญหา

- ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม

ปัญหา	ผลกระทบ
1.การกำหนดสิทธิในที่ทำกินในพื้นที่ทับซ้อนกับหน่วยงาน โดยขาดการร่วมกันตัดสินใจกับพื้นที่	- ทำให้ราษฎร์ไม่สามารถพัฒนาประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวและเกิดความขัดแย้งด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกัน
2.การพัฒนาโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่โดยไม่ผ่านการหารือหรือการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่	- มีการเวนคืนที่กินของราษฎร์ ทำให้กระบกับโครงสร้างการผลิต - ราษฎร์ในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์จากาการพัฒนาที่เกิดขึ้น
3.การแก้ไขปัญหาภัยแล้งน้ำท่วมที่มีผลกระทบกับพื้นที่	- โครงสร้างการป้องกันกระทบกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพ และทางสัญจรของ - โครงการมุ่งที่ขนาดผลกระทบในภาพกว้างโดยไม่ให้ทางเลือกกับราษฎร์ในพื้นที่โครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. โครงสร้างและ กม.

- เพิ่มองค์ประกอบการมีส่วนร่วม อนาคต(เชิงรุก) ความเป็นกมแม่บทของประเทศ ความเชื่อมโยงของกม การกำหนดนโยบายร่วม (เกษตร ปภ สิ่งแวดล้อม) การจัดทำแผนแม่บท cc มิติใหม่ ในพรบ น้ำ และกำหนดให้พรบ. น้ำนี้เป็นกมแม่บท (เหนือ พรบชลประทานราษฎร์และพรบ สถาบันสารสนเทศเกษตรและน้ำ)
- การจัดความสัมพันธ์ระดับนโยบายและพื้นที่
  - (กรรมาธิการ รัฐบาล หน่วยงาน) ผ่าน สำนักยุทธศาสตร์ (หรือ กลไก สถาบันวิจัยยุทธศาสตร์)
  - (หน่วยงาน จังหวัด อปท ชุมชน) ผ่านกลไกจังหวัด (กลุ่มจังหวัด)

ข้อเสนอแนะ

2. **กฎกติกา**

   การกำหนดกติกา (มอบอำนาจสู่ลุ่มน้ำ)

3. **กระบวนการทางกม.**

   การแก้ไขข้อพิพาท (procedural justice)

4. **การมีส่วนร่วม**

   แก้ไขช่องว่างเชิงกระบวนการ ข้อต่อ เข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นธรรม สิทธิและบทบาทอื่นๆ

5. **การส่งเสริมการใช้ความรู้** แก้ปัญหา พัฒนาประเทศ สถาบันวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ มิติทางสังคม via experimental social research

โจทย์การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

- การแบ่งบทบาทและขอบเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น ในการจัดการน้ำ
- การกำหนดขอบเขตอำนาจและความรับผิดชอบระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นหลายพื้นที่ที่อยู่ในลุ่มน้ำเดียวกันหรือเขตที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนา/แก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำร่วมกัน
- เครื่องมือและกลไกในการประสาน/สร้างความร่วมมือระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น และระหว่างท้องถิ่นด้วยกัน
- การเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำ

ข้อเสนอระดับประเทศ

ระดับประเทศ (Conductor/monitoring/Master Plan)

1. การจัดทำ พรบ. เพื่อให้เกิดการบริหารทรัพยากรน้ำ
2. ต้องเป็นกฎหมายแม่บทเรื่องน้ำของประเทศ ที่บรรจุภาพรวมการแก้ไขปัญหาด้านน้ำในทุกมิติ เชื่อมโยงกับในระดับลุ่มน้ำ และมอบอำนาจลงสู่ลุ่มน้ำ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการทรัพยากร (ไม่ควรใส่รายละเอียด) ทั้งนี้สามารถเพิ่มรายละเอียด และวิธีการปฏิบัติให้อยู่ในรูปแบบกฎกระทรวง หรือกรอบการทำงานในเชิงพื้นที่ได้
3. การจัดองค์กรรับผิดชอบในการวางแผน/บูรณาการแผน/จัดลำดับความสำคัญ/ตามผลการศึกษา/แผนแม่บท และประสานกับแผนด้านอื่นๆ
4. ประสานงานกับ กรม/กอง ในการจัดลำดับการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่
5. ติการดำเนินงาน ติดตาม ประเมิน เพื่อการปรับปรุง พร้อมรับฟังความเห็นจากภาคส่วนต่างๆ
6. สนับสนุนด้านวิชาการ สารสนเทศที่ใช้

ข้อเสนอระดับจังหวัด

ระดับจังหวัด (ข้อต่อ/สารสนเทศ/ความสามารถชุมชน)

1. มีกลไกประสานแผนจากระดับบนและระดับล่าง กำกับการดำเนินงาน (ร่วมกับสภาพลเมือง และสมัชชาต่างๆ) ร่วมกับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด พร้อมติดตามการดำเนินงาน
2. จัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศรองรับ
3. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการวางแผน ดำเนินงาน

ข้อเสนอระดับชุมชน

ระดับชุมชน

1. ให้สามารถดำเนินการเตรียมโครงการ พัฒนาศักยภาพ ใช้เทคนิคสารสนเทศที่มี
2. การสร้างผู้นำและความสามารถรองรับ

พรบที่เกี่ยวข้องกับพรบน้ำ

- ร่างพรบน้ำ พรบชลประทานราษฎร์
- พรบ สถาบันสารสนเทศเพื่อการเกษตรและน้ำ
- ร่างพรบ.ข้างเคียง (การบริหารท้องถิ่น การกระจายอำนาจ การบริหารส่วนท้องถิ่น การจัดทำงบประมาณเชิงพื้นที่)

ความเห็นต่อร่างพรบน้ำ(60)

1) พรบ. ฉบับนี้ตอบโจทย์ข้อกำหนดทั้งหลายของประเทศด้านทรัพยากรน้ำไหม

- เป็นพรบ แม่บทหรือไม่ บูรณการได้หรือไม่ (PDCA) .... ไม่ชัดเจน
- จัดบทบาท ขอบเขตครบ เหมาะกับภาวะปัจจุบัน และอนาคตหรือไม่... ไม่ชัดเจน
- โดยเฉพาะการมีส่วนร่วม การลดขนาดขององค์กรรัฐ การใช้กลไกภาคเอกชน
- มีหลักประกันพื้นฐานหรือไม่ สร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือไม่
- แก้ไขปัญหา ข้อขัดแย้ง (ชดเชย) ที่มีอยู่ และจะมี ได้หรือไม่

ความเห็นต่อร่างพรบน้ำ(60)

2) กลไกการเงิน (รับเข้า การใช้ การชดเชย ฯลฯ) ไม่มีกองทุนแล้วจะบริหารด้วยระเบียบอะไร

3) การมีส่วนร่วม (รับฟัง สนับสนุน ส่งเสริม) ส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ –ชุมชน (ไม่มีการวางแผน เสนอโครงการร่วม)

4) บทบาทของกนช. (สำนักงานเลขา) ควรกำหนดนโยบายและกฎกติกาพร้อมติดตามผล แก้ไขระบบบริหาร การจัดการใช้ระบบให้ใบอนุญาติหรือ มอบหมาย ภายใต้กติกา มาตรฐาน) กก ลุ่มน้ำ (ทำหน้าที่ประสานแผน และรับรองกติกาในพื้นที่)

ความเห็นต่อร่างพรบน้ำ(60)

5) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ควบคุม ดูแล บำรุงรักษา การใช้สอย) ไม่มีการพัฒนา

6) การวิจัย พัฒนา (คนและความรู้) ... ไม่มีการกล่าวถึงการเปลี่ยนผ่าน (สองปี บทเฉพาะกาล) การจัดทำฐานข้อมูลการใช้น้ำ การขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ การขึ้นทะเบียนผู้ใช้น้ำ (นอกเขตประกอบการ ถ้ามี)

7) ความทันสมัย (องค์กร เทคโนโลยี) ... ไม่มีการกล่าวถึง

8) เจ้าพนักงาน ทำไมเป็นไปตามรัฐมนตรีแต่งตั้ง ไม่เป็นหน่วยงาน กรณีข้ามกระทรวง ทำได้ไหม (จำนวนเพียงพอไหม)

ความเห็นต่อร่างพรบน้ำ(60)

9) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ควบคุม ดูแล บำรุงรักษา การใช้สอย) ไม่มีการพัฒนา ขัดแย้งกับการกระจายอำนาจ หรือ การบูรณการพื้นที่ไหม

10) ควรแยกบทบาทคณะกก(กำหนดนโยบาย) กับหน่วยงานปฏิบัติ (เสนอแผน) ผู้ควบคุม (regulator ให้ใบอนุญาติ) ผู้ให้บริการ (service provider) ผู้ใช้น้ำ (water end users)

11) หมวด 4 การจัดสรรน้ำ ไม่มีเรื่องการเลี้ยงสัตว์น้ำ การใช้วิชาการ หรือมาตราฐานในการจัดสรรน้ำ

12) หมวด 5 ภาวะน้ำแล้ง และน้ำท่วมนิยาม

- กำหนดนโยบาย วางแผน บริหาร ลดความเสี่ยง ตั้งกติกา
- งานปฏิบัติควรทำไหม จะโยงกับ ปภ หรือ หน่วยงานในพื้นที่ หรือมอบหมายกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- สุจริต คูณธนกุลวงศ์ ข้อเสนอต่อการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ(ในชุดความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย) รายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อ สกว. กรกฎาคม 2558
- สุจริต คูณธนกุลวงศ์ ข้อเสนอต่อการปฏิรูป ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เสนอต่อ คณะกรรมาธิการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6 พฤศจิกายน 58
- ลดาวัลย์ คำภา ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Sustainable Development Goalsและแผนฯ 12 ของประเทศ เอกสารสัมมนา เวทีสาธารณะนโยบายน้ำ สกว. ครั งที่ 7 เรื่อง การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำกับยุทธศาสตร์ชาติ วันพุธที่ 23 มีนาคม 2559 ณ โรงแรมเอทัส ลุมพินี กรุงเทพฯ
- ลดาวัลย์ คำภา การบริหารจัดการน้ำในบริบทของการวางแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนและการบูรณาการเชิงพื้นที่ เอกสารสัมมนาเวทีสาธารณะนโยบายน้ำ สกว. ครั้งที่ 8 23 มีนาคม 2560

ภาคผนวก ความเห็นรายมาตรา

1) มาตรา 4 ความหมายของทรัพยากรน้ำ คลุมทั้งน้ำ และแหล่งเก็บกักน้ำ คลองส่งน้ำ (ทางน้ำ คลอง แม่น้ำ จะไปครอบคลุมของพรบอื่นหรือไม่)
2) มาตรา 4 การใช้น้ำ หมายความถึง การดำเนินกิจกรรม รวมกิจการหรือไม่ (ควรรวมเรื่องการเลี้ยงสัตว์น้ำด้วย)
3) มาตรา 4 ภาวะน้ำแล้ง และน้ำท่วม ควรเป็นนิยามที่วัดได้ กำหนดตำแหน่งอ้างอิงได้
4) มาตรา 6 อำนาจในการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ จะขัดแย้งกับพรบอื่น (ชลประทาน เจ้าท่า) หรือไม่ การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือ อปท เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแล แต่ไม่มีงานพัฒนา นอกจากนี้ การให้หน่วยงานรัฐฯมีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอย แต่ ต้องมิใช่หลักเกณฑ์ในหมวด 4 จะมีความหมายอย่างไร

ภาคผนวก ความเห็นรายมาตรา

5) มาตรา 9 กรรมการโดยตำแหน่ง ควรเป็นหน่วยราชการ หรือไม่

6) มาตรา 17 ควรกำหนดบทบาทของกนช เป็น ผู้บูรณาการแผนงาน เพื่อให้บรรลุตามแผนยุทธศาสตร์ จึงควรให้อำนาจกนช. ในการบูรณการแผน ของแต่ละหน่วยงาน ในส่วนแผนงานให้โยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ควรเพิ่มงานติดตามและประเมินผลของการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ เทียบกับเป้าหมายและในมิติของประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และมีกลไกการรับฟังจากผู้ใช้น้ำ (feed back) ที่ชัดเจน (ตาม วงจร PDCA) ควรส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการเข้าร่วมการจัดการน้ำ (เช่น PPP) ด้วย

7) มาตรา 34 การดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ จะทำได้โดยใคร

การพิจารณาปริมาณการใช้น้ำ ต้องดูศักยภาพ และสมดุลน้ำ มีนยาบยการปรับโครงสร้างการใช้น้ำตามภาวะการพัฒนาของแต่ละลุ่มน้ำ พร้อมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภายในลุ่มน้ำ ควรบูรณการแผนน้ำกับหน่วยงานต่างๆในลุ่มน้ำได้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาในพื้นที่

ภาคผนวก ความเห็นรายมาตรา

8) มาตรา 37 การตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ควรระบุวัตถุประสงค์ เป็นกรอบ (เช่นในฐานะผู้ใช้น้ำ ผู้ประกอบกิจการน้ำ ผู้ร่วมพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ)

9) มาตรา 39 ควรกำหนดนิยามและปริมาณ เล็กน้อย มาก ขนาดใหญ่ ให้ชัดเจน

10) มาตรา 41 การไม่ใช้บังคับกับการใช้น้ำของหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่าอย่างไร (เพื่อชลประทาน เพื่อการประมง เพื่อประปาหมู่บ้าน) จะบูรณาการกันอย่างไร

11) มาตรา 43 คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาติ เป็นใคร (ที่จะไม่มี conflict of interest)

12) มาตรา 47 ความหมายของการเก็บค่าน้ำ จะต้องรับผิดชอบอะไร การเก็บรักษา การใช้ มิได้มีการระบุ

13) มาตรา 50 การให้ผู้รับใบอนุญาติติดตั้งเครื่องมือ จะมีระบบ cross check อย่างไร (ต้องมีการกำหนดจุดควบคุม มาตราการวัด และเกณฑ์มาตราฐาน)

ภาคผนวก ความเห็นรายมาตรา

14) มาตรา 54 ความหมายของกิจการ รวมหน่วยงานราชการหรือไม่

15) มาตรา 58/61 ต้องกำหนดผัง พื้นที่ และจุดควบคุม ต้องมีการบูรการแผนทั้งจากบนลงล่าง และล่างขึ้นบน ในกระบวนการวางแผน เพราะแต่ละหน่วยงานก็มีแผนของตนเอง รวมทั้งหน่วยงาน อปท ที่มีแผนของตนเองตามภาระกิจ

16) ส่วนที่ 3 (ตั้งแต่มาตรา 63) จะเป็นงานปฏิบัติ กนช. ควรทำหน้าที่วางแผน ติดตาม ประเมินผล และให้หน่วยงานอื่นโดยเฉพาะในพื้นที่ดำเนินการ (ตามพรบ อื่นเกี่ยวข้องมากมาย) เป็นการเสริมบทบาทนี้ของพรบอื่นที่มีแทนหรือไม่

17) หมวด 7 มาตรา 77 พนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่มีระบุเป็นหน่วยงาน เพราะอะไร

18) มาตรา 80 ให้กรมทรัพยกรน้ำเป็นตัวแทนของรัฐในการฟ้องคดี ทำไหมหรือ

19) มาตรา 99 กำลังปรับแผนยุทธศาสตร์ น้ำ เป็น ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี

20) พรบ นี้ไม่มีการกล่าวถึง การพัฒนาคน การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีเลย